

det bliver ikke, som det ærede Medlem fra Odense (S. Koch) sagde, i de tætbeholdte Egne, ikke der, hvor der er mange smaa Steder, at Sukkerroen vil blive dyrket, men at, dersom den virkelig skal blive et Grundlag for en Industri hertilands, vil den blive dyrket paa store Komplexer af Jorder, som vil blive samlede under en Bestyrelse af disse Sukkerfabriker og drevne dervfra, saa vil det med Nødvendighed give sig af sig selv, at man ved denne Dyrkningsmaade vil fremkalde en Sammenhobning af Arbeidere paa Steder, hvor de nu ikke findes, at man vil tilkalde Arbeidere, ikke blot indenlands, men ogsaa udenlands fra, og gjøre det nødvendigt for disse Fabriker at omgive sig med smaa Arbejderbyer for at kunne bestaa. Man indbrømmer imidlertid selv, at disse Sukkerfabriker ere egentlig ikke skiftede til at give Arbeide hele Aaret igjennem, men kun en vis Tid af Aaret, navnlig om Foraaret, om Efteraaret og i en Del af Vinteren, derimod ikke til andre Tider. Jeg spørger da: Eror man, at man ved at fremkalde Arbejderkolonier af den her omtalte B:staffenhed omkring Sukkerfabrikerne kan berede Arbejderbefolkningen her i Landet noget virksomt og varigt Gode? Eror man, at det kan være et Gode for Arbeiderne, at man saaledes tvinger dem til at samle sig paa visse Punkter, hvor der kun til sine Tider er Arbeide? Nei, man vil derved med Nødvendighed arbeide videre i Kapitalens Interesse og staafe et Arbejderproletariat tilstede, som vi nu ikke have, og derved vil man i Virkeligheden gjøre Arbejderforholdene vanskeligere, end de allerede ere. — Ganske anderledes stiller det sig, dersom disse Fabriker kunne bestaa ved egen Hjælp. I saa Fald giver jeg det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther) Ret i, at man ikke skal træde dem hindrende i Veien; men naar man forærer dem 13½ Ore pr. Bund Sukker, kunne de vel ikke siges at bestaa ved egen Hjælp. Det kan ikke hjælpes, hvorledes man end stiller det, maaste er allerede den foreliggende lille Lov, som det ærede Medlem for Viborg Amts 5te Valgkreds (Thorup) har sagt, til en vis Grad en Beskyttelse — men hvorledes man end stiller den pekuniære Hjælp, som man lader Fabrikerne tilflyde, bliver det en Beskyttelse for de nu begyndte Sukkerfabriker og for Sukkerroedyrkingen. Det Uretfærdige herved kommer væsentlig til at ligge i, at man vil indskrænke denne Beskyttelse til de bestaaende Fabriker, men ikke lade den gjælde for de fremtidige opstaaende Fabriker. Det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (Th. Nielsen) sagde, at det kun er en Prøve, et Forsøg, der skal gjøres. Ved Siden af at henpege til, hvad jeg allerede har sagt, skal jeg bemærke, at Prøven er fuldstændiggjort. Forudsat, at disse Fabriker have været drevne paa en hensigtsmæssig, rational og til Forholdene svarende Maade, er denne Prøve, saa vist jeg kan skjønne, i Virkeligheden gjort. Lønen er løben ud, og det Forsøg,

der nu yderligere skal gjøres, vilde være, at Staten holdt disse Fabriker paa Fode. Nu siger man, at det er kun midlertidigt; men jeg har overordentlig stor Frygt for disse „midlertidige“ finansielle Foranstaltninger, hvorved man kommer Et og Andet til Hjælp; thi det har viist sig gjennem hele vor parlamentariske Historie, at saadanne Midlertidigheder blive konstante, blive staaende. Man kan ikke komme bort fra dem, — fordi. — siger man — der nu allerede er offret saa Meget paa dem, og det vil være en fuldstændig tilstrækkelig Forklaring for det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther), naar jeg nævner Bestindien. Der er vistnok ikke anden Grund end den, at man var engang begyndt at anstrenge sig, og det, man havde indsat, vilde jo være tabt, hvis man ikke anstrenge sig yderligere. Jeg tror ikke, at hun kan trøste sig ved, at vi nu ere færdige dermed; jeg er bange for, at der hængere mere ved Salen paa Sukkerfabrikerne i Bestindien end de sidste Millioner, vi gave, men at det skalde være en tilstrækkelig Grund til at staafe et Præcedens her hjemme, kan jeg paa ingen Maade indrømme.

Det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds havde efter min Opfattelse nogle ganske eiendommelige Betragtninger. (Udfrydelse af Winth'er.) Jeg haaber, at det ærede Medlem som ældre i Thinget ikke tager mig det ilde op, at jeg forsøger en lille Anvendelse af disse Betragtninger. Det ærede Medlem stemte i sin Tid imod Loven af 1873 paa Grund af, at han ikke vilde lægge Baaud paa den frie Næring, uden Almindeligheden krævede det. Det ærede Medlem mente, at det vilde være en Konsekvens i den Retning, han ønskede at gaa, dersom vi nu simpelt hen ophævede Loven af 1873. Det forekommer mig, at det vilde være en ganske forunderlig Konsekvens, at vi først havde vedtaget en Lov og siden skalde gaa til at ophæve den, for ikke at gaa den frie Næring for nær. Men fri Næring i den Forstand, som det ærede Medlem omtalte, eksisterer ikke i Danmark. Der er ingen Næring, som er ubestattet; alle Næringar maa betale deres Skat under en eller anden Form, og det vilde være ganske simpelt hen at begunstige disse Fabriker i en overordentlig høj Grad, dersom man vilde tage Løbskatten bort fra det Sukker, de lavede; det vilde være at tvinge Fattigmand til at betale disse Sukkerfabriker „Lolland“ og „Odense“ den samme Pris, som de kunne kjøbe St. Croix Sukker for. Disse Fabriker ville ganske vist ikke sætte Prisen ned, men ville med Glæde putte Pengene i Lommen og overlade Begeistringen for den frie Næring til det ærede Medlem. Det ærede Medlem gjorde en anden mærkelig Anvendelse af denne Lov. Det ærede Medlem betragtede denne Lov som den egentlige Anledning til, at Fabrikerne bleve oprettede, ja, han udtalte endogsaa, at Staten løffede dem ind derpaa osv.